

πρωταγώρας

ΟΔΗΓΟΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Το πρόγραμμα «Εικονικές Δίκες Πρωταγόρας» αποτελεί την ακαδημαϊκή κορωνίδα του εκπαιδευτικού μη κερδοσκοπικού οργανισμού «Afixis» καθώς συμβάλλει ενεργά στην αναδιαμόρφωση του ελληνικού εκπαιδευτικού προτύπου διδασκαλίας, του θεμελιώδους στόχου του οργανισμού μας.

Κύριος στόχος του προγράμματος είναι η εμβάθυνση των νέων μαθητών στην ρητορική τέχνη μέσα από την εξάσκηση σε πρωτότυπες μορφές δικαστικών αγώνων. Η ενασχόληση με ζητήματα που έχουν απασχολήσει τη διεθνή νομική κοινότητα βοηθάει τους νέους να αντιληφθούν σε μεγαλύτερο βάθος τη σημασία της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, ενώ μέσα από την ενάσκηση στη ρητορεία κατακτούν τα γνωστικά εργαλεία για να διαρθρώσουν έναν συλλογισμό με αρχή, μέση και τέλος. Σε ρόλο δικηγόρων και μαρτύρων, οι συμμετέχοντες καλούνται να επιχειρηματολογήσουν προσπαθώντας να πείσουν ένα άκρως απαιτητικό Προεδρείο καθώς και μία βμελή ομάδα ενόρκων οι οποίοι αντιπροσωπεύουν το κοινό περί δικαίου αίσθημα.

Οι «Εικονικές Δίκες Πρωταγόρας» δεν αποτελούν απλώς έναν διαγωνισμό ρητορείας αλλά αντίθετα, εμβαθύνουν στη διαμόρφωση ενός ομαδικού μοντέλου όπου κάθε μέλος έχει διακριτό και ξεχωριστό ρόλο, ο οποίος είναι ζωτικός για την επιτυχία της ομάδας.

Στόχο μας αποτελεί να καταστήσουμε το πρόγραμμα σε θεσμό στην ελληνική εκπαίδευση ο οποίος θα συντελέσει στη διαμόρφωση ενός πιο ευχάριστου και ενδιαφέροντος προτύπου διδασκαλίας των μαθημάτων της κλασικής παιδείας, στοχεύοντας στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης, στην καταπολέμηση της αγοραφοβίας και στην ανάπτυξη των ρητορικών τους ικανοτήτων.

Ο συγκεκριμένος οδηγός στοχεύει στην παροχή όλων των απαραίτητων εργαλείων που θα πρέπει να κατέχει κάθε κριτής πριν συμμετάσχει στον διαγωνισμό. Η ορθή τήρηση των ακολούθων οδηγιών αποτελεί προϋπόθεση για την επιτυχή διεκπεραίωση του διαγωνισμού μας, για αυτό και παρακαλούνται όλοι οι υποψήφιοι κριτές να αφιερώσουν τον απαραίτητο χρόνο για την κατανόηση του περιχαρακμένου το

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι ζωτικός για την διεκπεραίωση του ακαδημαϊκού εγχειρήματος του προγράμματός μας. Επικεντρώνεται στην προσπάθεια του διδάσκοντος να φέρει σε επαφή τα παιδιά με το πρόγραμμα “Εικονικές Δίκες Πρωταγόρας”, οι οποίες και αποτελούν μια προσομοίωση του ελληνικού συστήματος απονομής της Δικαιοσύνης, προσαρμοσμένου φυσικά στα επίπεδα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Στα πλαίσια του προγράμματος οι μαθητές καλούνται να επιχειρηματολογήσουν, ενσαρκώνοντας τον ρόλο δικηγόρων και μαρτύρων, ενώπιον του Προεδρείου, το οποίο αποτελείται από τον Πρόεδρο του Δικαστηρίου και τους δύο Παρέδρους, καθώς και μια εξαμελή ομάδα ενόρκων, η οποία αντιπροσωπεύει το κοινό περί δικαίου αίσθημα.

ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ “ΕΙΚΟΝΙΚΕΣ ΔΙΚΕΣ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ”

Η θεματολογία είναι βασισμένη σε πραγματικές υποθέσεις που έχουν απασχολήσει την διεθνή νομική κοινότητα – όπως η θανατική ποινή, ο περιορισμός του διαδικτύου, η ευθανασία και άλλες. Το πρόγραμμα μέσα από την εξέταση διαφόρων ηθικών και νομικών ζητημάτων, στοχεύει στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης στους μαθητές, στην αντιμετώπιση του συχνού φαινομένου, σε νεαρές ηλικίες, της αγοραφοβίας και στην ανάπτυξη των ρητορικών ικανοτήτων τους. Πρέπει να τονιστεί ότι το πρόγραμμα σε καμία περίπτωση δεν απευθύνεται αποκλειστικά σε μαθητές της θεωρητικής κατεύθυνσης. Το Πρόγραμμα είναι κατάλληλο για παιδιά όλων των κατευθύνσεων. Μέσα από την εξάσκηση σε εικονικές δίκες, οι μαθητές ψυχαγωγούνται και τους χαρίζεται με αυτόν τον τρόπο σημαντικός χρόνος ενασχόλησης με ζητήματα εκτός του στενού ακαδημαϊκού κύκλου. Με βάση τα ανωτέρω κανένας μαθητής δεν πρέπει να αποκλείεται από τη συμμετοχή του στο πρόγραμμα και ειδικά με κριτήριο την κατεύθυνση που ακολουθεί, θεωρητική ή θετική.

Στη συνέχεια, προς διευκόλυνση του διδάσκοντος, γίνεται μια προσπάθεια να παρουσιαστεί το Πρόγραμμα σε δύο επιμέρους χρονικές περιόδους, την περίοδο της εξοικείωσης με τον θεσμό των δικών και την περίοδο της προετοιμασίας για την συμμετοχή των ομάδων στον Διαγωνισμό.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΞΟΙΚΕΙΩΣΗΣ ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους, ο διδάσκων εκκινεί την περίοδο της προετοιμασίας και εξοικείωσης των μαθητών με το πρόγραμμα μέσα από την επιλογή διαφόρων θεμάτων προς συζήτηση. Σε κάθε συνάντηση γίνεται συζήτηση ενός θέματος, προχωράει η ομάδα στην εκδίκαση του και κατόπιν ολοκληρώνεται. Ως μια πρώτη “δεξαμενή θεμάτων” προτείνουμε τις υποθέσεις που έχουν αναρτηθεί στην επίσημη ιστοσελίδα του οργανισμού μας (Afixis). Η σειρά εξέτασης των θεμάτων εξαρτάται από το επίπεδο δυσκολίας τους αλλά και το ενδιαφέρον των μαθητών που συμμετέχουν στις συζητήσεις. Φυσικά ο εκάστοτε διδάσκων είναι ελεύθερος να επιλέξει θέματα της δικής του αρεσκείας κατόπιν συνεννόησης με τους μαθητές του. Σκοπός της φάσης εξοικείωσης είναι οι μαθητές να μάθουν να αναζητούν επιχειρήματα και να διαρθρώνουν λογικούς συλλογισμούς με αρχή μέση και τέλος.

Η συζητητική αυτή διαδικασία προτείνεται να είναι ανοιχτή προς όλους τους μαθητές και όχι μόνο αποκλειστικά σε αυτούς που επιθυμούν να συμμετάσχουν στην προσομοίωση της δίκης της σχετικής υποθέσεως. Η συζήτηση έχει ως στόχο να διατυπωθούν επιχειρήματα τόσο υπέρ όσο και κατά του επικείμενου θέματος, ώστε οι μαθητές να διαμορφώσουν μια σφαιρική άποψη πάνω στο συζητούμενο θέμα. Κατόπιν της συζήτησης, όσοι μαθητές επιθυμούν να προσομοιώσουν το θέμα σε έναν αγώνα δίκης, θα πρέπει να χωριστούν σε δύο ομάδες των πέντε ατόμων η κάθε μια, τόσο υπέρ όσο και κατά της αντιμωλίας.

Καθώς ο Πρωταγόρας, ως εκπαιδευτικό πρόγραμμα που δεν έχει αυστηρό αναλυτικό πρόγραμμα από το Υπουργείο Παιδείας αλλά ούτε και συγκεκριμένη ύλη η οποία πρέπει να καλυφθεί σε συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο, θεμιτό θα ήταν να αποφεύγεται το παραδοσιακό μοντέλο των μακροσκελών διδακτικών παραδόσεων από τον διδάσκοντα και να ενθαρρύνεται από τον εκπαιδευτικό η ενεργός συμμετοχή των μαθητών. Στόχο αποτελεί να δημιουργηθεί ένα κλίμα στο οποίο οι μαθητές θα νιώθουν ασφάλεια και σιγουριά να εκφράσουν κάθε είδους άποψη. Όλες οι απόψεις πρέπει να εξετάζονται ανεξαρτήτως περιεχομένου εφόσον ο κάθε ένας έχει δικαίωμα να πει την γνώμη του, φυσικά πάντα με σεβασμό και χωρίς ποτέ να προσβάλλει ή να μειώνει κάποιο άλλο μέλος της ομάδας.

Μετά το πέρας της συζήτησης, ορίζονται οι ομάδες και οι ρόλοι και δίνεται περιθώριο μιας εβδομάδας για την προετοιμασία των μαθητών μέχρι την εκδίκαση του ζητήματος. Κατά την διάρκεια της εβδομαδιαίας προετοιμασίας (η οποία σε επίσημους διαγωνισμούς διαρκεί μόνο μισή ώρα), προτείνεται ο καθηγητής να αποτρέψει τους μαθητές από το να αφοσιωθούν αποκλειστικά και μόνο στην προετοιμασία του δικού τους λόγου και ρόλου. Αντίθετα, πρέπει να τους προτρέψει να εργαστούν σε αρχικό στάδιο σαν ομάδα προκειμένου να μπορέσουν να οργανώσουν την γραμμή στην οποία

θα κινηθεί η επιχειρηματολογία τους, να συμφωνήσουν την στρατηγική τους και μετέπειτα να μοιράσουν ρόλους και επιχειρήματα ανάλογα με τη δυναμική της ομάδας.

Όσον αφορά τις ομάδες Υπέρ και Κατά, οι οποίες έχουν συγκεκριμένες ιδιαιτερότητες ανεξάρτητα από το θέμα που εκδικάζεται, καλό θα ήταν ο εκπαιδευτικός να προτρέπει τα παιδιά να αναλαμβάνουν “πλευρές” αντίθετες από τις προσωπικές τους πεποιθήσεις προκειμένου να εξασκούνται στην δύσκολη διαδικασία της αναζήτησης επιχειρημάτων που έρχονται σε σύγκρουση με τα δικά τους “πιστεύω”. Στο συγκεκριμένο σημείο, οι μαθητές ενδέχεται να χρειαστεί να ακολουθήσουν έναν διαφορετικό, από τον συνηθισμένο, τρόπο σκέψης προκειμένου να υποστηρίξουν τη θέση της ομάδας στην οποία εντάχθηκαν.

Παράλληλα, ο εκπαιδευτικός πρέπει να προτρέπει τους μαθητές να αναλαμβάνουν και διαφορετικούς ρόλους σε κάθε Δίκη. Οι διαθέσιμοι ρόλοι είναι οι εξής: Α' Δικηγόρος, Β' Δικηγόρος και μάρτυρας. Κάθε μαθητής καλό θα ήταν να περάσει και από τους τρεις αυτούς ρόλους καθώς έτσι θα έχει μια συνολική εικόνα της διαδικασίας και της στρατηγικής που πρέπει κάθε φορά να ακολουθεί ώστε να συμβάλει ακόμα πιο ολοκληρωμένα στην προετοιμασία της ομάδας.

Πλησιάζοντας στην εκδίκαση του ζητήματος, ο εκπαιδευτικός αναλαμβάνει, όσον αφορά την υπόθεση, να αποσαφηνίσει το ιστορικό της και να το διακρίνει από την αντιμωλία. Αρχικά, είναι σημαντικό οι μαθητές να κατανοήσουν την σημασία του ιστορικού. Πρέπει να καταστεί σαφές ότι δεν δικάζονται τα πρόσωπα και οι καταστάσεις που αναφέρονται στο ιστορικό αλλά ότι αποτελούν απλώς την αφορμή για την συζήτηση ενός ευρύτερου θέματος. Αυτό δεν σημαίνει ότι κατά τη διάρκεια της επίσημης διαδικασίας δεν μπορούν οι συμμετέχοντες να αναφερθούν στο ιστορικό ή να χρησιμοποιήσουν κάποιες πληροφορίες ως επιχειρήματα, αλλά πρέπει να γίνει σαφές ότι το θέμα προς εξέταση και εκδίκαση είναι το αίτημα της αντιμωλίας. Πάντοτε οι ομάδες χωρίζονται σε Υπέρ και Κατά ως προς την αντιμωλία.

Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΣΤΟ ΡΟΛΟ ΤΟΥ ΚΡΙΤΗ

Κατά τη διάρκεια της δίκης, ο εκπαιδευτικός καλείται να αναλάβει τον ρόλο του κριτή-δικαστή. Πολλές φορές, εάν δεν υπάρχει κάποιος άλλος εκπαιδευτικός ή φοιτητής ορισμένος από τον οργανισμό ή απόφοιτος του σχολείου, ο εκπαιδευτικός μπορεί να κληθεί να αναλάβει παραπάνω από μία θέσεις του Προεδρείου προκειμένου να διευκολύνει τη διαδικασία. Ως προς τις θέσεις του Προεδρείου, προτείνεται να μην τις αναλαμβάνουν οι μαθητές. Το προεδρείο προτείνεται να απαρτίζεται αποκλειστικά από εκπαιδευτικούς.

Στο πλαίσιο ενός επίσημου Διαγωνισμού, τους ρόλους των Κριτών και των μελών του Προεδρείου, αναλαμβάνουν αποκλειστικά φοιτητές ορισμένοι από τον Μη Κερδοσκοπικό Οργανισμό Afixis, υπεύθυνο για την διεξαγωγή του προγράμματος “Εικονικές Δίκες Πρωταγόρας” έπειτα από ειδική εκπαίδευση που παρέχεται από τα μέλη του Οργανισμού, σύμφωνα με τις αρχές του προγράμματος. Όσον αφορά τα καθήκοντα του Εκπαιδευτικού ως Κριτή και τα κριτήρια αξιολόγησης, ο εκπαιδευτικός μπορεί πάντα να συμβουλευτεί τον Οδηγό-Εγχειρίδιο Κριτών Πρωταγόρας.

Μετά το πέρας της διαδικασίας της Δίκης, ακολουθεί η συζήτηση και ο σχολιασμός. Προτείνεται στον εκπαιδευτικό να δώσει ιδιαίτερη βαρύτητα στην συζήτηση που θα ακολουθήσει μετά το τέλος της επίσημης διαδικασίας της δίκης καθώς αυτό είναι και το σημείο όπου οι συμμετέχοντες δέχονται συμβουλές σχετικά με το πώς να βελτιωθούν στα πλαίσια της διαδικασίας και όχι μόνο. Προτείνεται στο κομμάτι αυτό της συζήτησης, ο εκπαιδευτικός να προτρέπει, πέρα από τους κριτές και τους ενόρκους, όλους τους παρευρισκόμενους να κάνουν τα σχόλιά τους. Σχετικά με τη θέση των ενόρκων, αυτή δεν θα πρέπει ποτέ να υποβαθμίζεται. Σκοπός του εκπαιδευτικού είναι να εξηγήσει στο σύνολο της ομάδας την σημασία που έχει το κοινό περί δικαίου αίσθημα, το οποίο αντιπροσωπεύουν οι ένορκοι, και στην έκβαση μιας πραγματικής δίκης, προκειμένου να αντιμετωπίζεται με την αντίστοιχη βαρύτητα. Οι ένορκοι είναι αυτοί που, ως μία τρίτη ματιά στην υπόθεση, θα λάβουν μαζί με το Προεδρείο την τελική απόφαση. Γι' αυτό και ο ρόλος τους είναι απαραίτητος και δεν πρέπει να παραγκωνίζεται.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΠΙΣΗΜΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ

Προκειμένου ο εκπαιδευτικός να προετοιμάσει μία ή περισσότερες ομάδες για τη συμμετοχή τους στον επίσημο Πανελλήνιο Διαγωνισμό, προτείνουμε να αλλάξει το μοντέλο εργασίας σε σχέση με την περίοδο εξοικείωσης. Στη φάση αυτή θα δίνεται το θέμα και θα χωρίζονται επιτόπου οι ομάδες όπου και θα έχουν μόνο μισή ώρα προετοιμασίας για τη δίκη, (χωρίς τη χρήση σημειώσεων ή την πρόσβαση το internet) ακριβώς όπως και στον τελικό διαγωνισμό.

Εφόσον στο συγκεκριμένο στάδιο θα έχουν σχηματιστεί ομάδες με συγκεκριμένα άτομα, προτείνεται η εναλλαγή των ατόμων αυτών όσον αφορά τους ρόλους, προκειμένου να είναι καλύτερα προετοιμασμένα για τον επίσημο Διαγωνισμό. Παράλληλα, είναι στην ευχέρεια του εκάστοτε εκπαιδευτικού το αν θα αυξήσει την συχνότητα των Δικών με σκοπό την εξάσκηση των μαθητών.